

Agnieszka Dalecka
Mariusz Michalski

POZIOM KORUPCJI W POLSCE LATACH 2000–2008

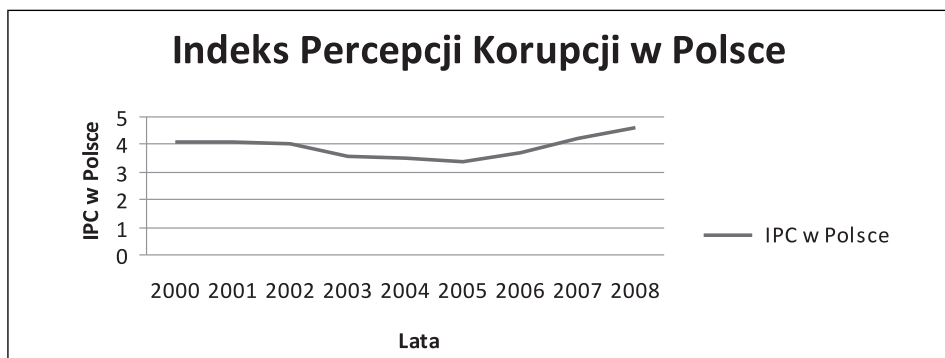
Korupcja jest zjawiskiem nękającym społeczeństwa od najdawniejszych czasów, a jednocześnie jednym z najpoważniejszych problemów wielu państw świata. Łapownictwo bez wątpienia przyczynia się do rozkładu praworządności w państwie, hamuje rozwój ekonomiczny i społeczny, a zarazem negatywnie wpływając na poziom inwestycji zagranicznych spowalnia rozwój gospodarczy krajów postkomunistycznych w drodze do gospodarki rynkowej.

Indeks Percepcji Korupcji, stworzony przez Johanna Grafa Lambsdorffa, profesora Uniwersytetu w Pasawie w Niemczech, na zlecenie Transparency International, klasyfikuje kraje na podstawie poziomu postrzeganej korupcji wśród urzędników państwowych i polityków. Jest to złożone badanie zbierające wyniki z różnych sondaży, oparte na danych dotyczących korupcji pochodzących z badań przeprowadzonych przez niezależne instytucje. Indeks w 2008 r. objął 180 państw. Polska w skali 10-punktowej uzyskała 4,6 punktu, przy czym 10 punktów oznacza przejrzystość i znikomy poziom korupcji, zaś 0 punktów - wysoki stopień korupcji. Polska zajęła 58 miejsce w rankingu. Bez wątpienia wynik ten świadczy o wysokim poziomie postrzeganej korupcji w Polsce. Podkreślić należy, iż rezultat Polski uległ nieznacznej poprawie w stosunku do roku ubiegłego (o 0,4 pkt), przez co kontynuowany jest rozpoczęty w 2006 r. wzrost wskaźnika percepcji korupcji w Polsce.

Wysokość Indeksu Percepcji Korupcji w latach 2000–2008 w Polsce została przedstawiona na wykresie nr 1¹.

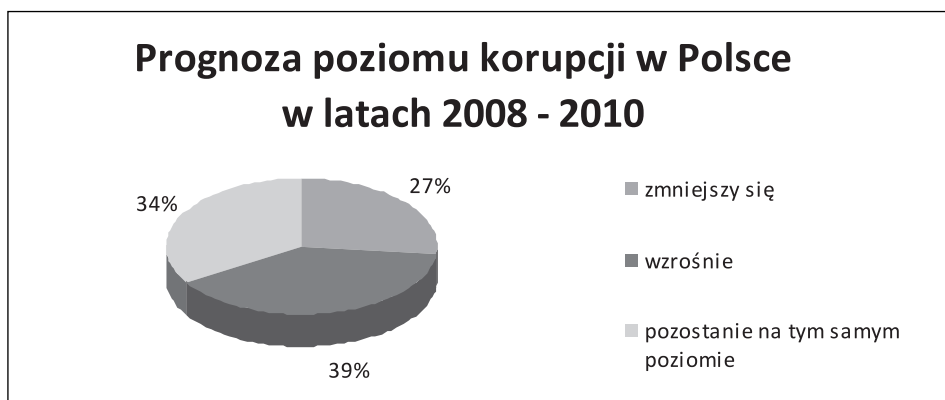
¹ Źródło: www.transparency.pl

Wykres 1

Powyższe badania potwierdziły, że Polska jest postrzegana jako jedno z najbardziej skorumpowanych państw w Unii Europejskiej, zarówno w odniesieniu do dawnych członków Unii, jak i ośmiu państw Unii z Europy Środkowo-wschodniej.

W badaniach pt. *Global Corruption Barometr 2007*, przeprowadzonych przez Transparency International, w okresie od czerwca do września 2007 r. w 60 państwach na 63 000 respondentach, w tym w Polsce, zadano między innymi pytanie dotyczące zdania respondentów w przedmiocie poziomu korupcji w okresie kolejnych trzech lat. Wśród pytanych Polaków 27% uznało, iż poziom korupcji zmniejszy się w przyszłości, 34% stwierdziło, iż poziom korupcji pozostanie na dotychczasowym poziomie, zaś 39% wyraziło pogląd, iż poziom korupcji wzrośnie. Na wykresie 2 przedstawiono graficzne ujęcie wyników przytoczonych badań².

Wykres 2

² www.transparency.org

W wyniku wskazanych wyżej badań grupa 22% pytanych Polaków uznała, że polityka rządu w zakresie zwalczania korupcji jest efektywna, 30% wyraziło pogląd, iż polityka rządu nie jest ani efektywna, ani nieefektywna, zaś 48% pytanych stwierdziło, że polityka rządu w kontekście zwalczania korupcji nie jest efektywna.

Podsumowując, stwierdzić należy, że Polska należy do krajów, w których postrzegany jest bardzo wysoki poziom korupcji. Dobrym prognostykiem jest fakt, iż od 2005 r. następuje wzrost indeksu percepcji korupcji w Polsce. Biorąc pod uwagę wyniki badań pt. *Global Corruption Barometr 2007*, można wysnuć wnioski, że pomimo systematycznego, niewielkiego wzrostu indeksu percepcji korupcji Polacy sceptycznie oceniają działania rządu w walce z korupcją i jednocześnie nie wierzą w efektywną walkę z korupcją, przynajmniej w okresie 2008-2010.

Ważnym czynnikiem pozwalającym zarówno na ocenę poziomu korupcji, jak i efektywności walki z nią w Polsce są statystyki policyjne dotyczące ilości oraz dynamiki przestępstw korupcyjnych stwierdzonych. Przestępstwami stwierdzonymi są zdarzenia, co do których w zakończonym postępowaniu przygotowawczym potwierdzono, że są przestępstwami. W przypadku gdy w zakończonym postępowaniu stwierdzono, że zdarzenie nie miało znamion przestępstwa, nie podlegało ono rejestracji statystycznej.

W tabeli 1 zamieszczono dane dotyczące ilości korupcyjnych przestępstw stwierdzonych w latach 2000-2008. Analiza przedstawionych wyników pozwala na konkluzję, że największą dynamiką charakteryzują się przestępstwa płatnej protekcji (czynnej i biernej), najmniejszą zaś przestępstwa łapownictwa czynnego. Przy czym przestępstwa z art. 229 kk są mniej więcej o 1/3 razy częściej popełniane niż przestępstwa łapownictwa biernego.

Dużą dynamiką charakteryzują się również przestępstwa korupcji wyborczej, menadżerskiej i sportowej.

Analiza danych statystycznych dotyczących przestępstw stwierdzonych z art. 228 kk wskazuje na systematyczny wzrost wskaźnika dynamiki w roku 2001 o niemal 25% w stosunku do roku 2000. W roku 2002 nastąpił spadek powyższego wskaźnika o 15% w stosunku do roku wcześniejszego. Następnie w 2003 roku ponownie odnotowano wzrost wskaźnika dynamiki o niemal 20% w stosunku do roku 2002. W roku 2004 nastąpił kolejny spadek omawianego wskaźnika o 27%. Następnie w latach 2005-2007 odnotowano systematyczny wzrost ilości przestępstw stwierdzonych z art. 228 kk. W roku 2008 nastąpił spadek wskaźnika o 14% w porównaniu do roku wcześniejszego.

W odniesieniu do liczby przestępstw stwierdzonych z art. 229 kk stwierdzić można, że w roku 2001 odnotowano wzrost wskaźnika o 34% w stosunku do roku poprzedniego. W roku 2002 wskaźnik dynamiki omawianych przestępstw spadł o 18% w stosunku do roku 2001. W latach 2003-2007 odnotowano syste-

matyczny wzrost liczby przestępstw stwierdzonych z art. 229 kk. W roku 2008 nastąpił spadek omawianego wskaźnika o 1%.

W latach 2001–2006 widoczny jest wzrost liczby przestępstw stwierdzonych z art. 230 kk i 230a kk w odniesieniu do roku 2000. W roku 2007 zanotowano spadek wskaźnika o 26% w stosunku do roku 2006. Jednakże w 2008 r. ponownie nastąpił wzrost ilości przestępstw stwierdzonych o 38% w odniesieniu do roku 2007 i 2% w porównaniu z rokiem 2006.

LATA	Przestępstwa stwierdzone z art. 228 kk		Przestępstwa stwierdzone z art. 229 kk		Przestępstwa stwierdzone z art. 230, 230a kk		Przestępstwa stwierdzone z art. 250a kk		Przestępstwa stwierdzone z art. 296a kk		Przestępstwa stwierdzone z art. 296b kk	
	Liczba	Wskaźnik dynamiki w %	Liczba	Wskaźnik dynamiki w %	Liczba	Wskaźnik dynamiki w %	Liczba	Wskaźnik dynamiki w %	Liczba	Wskaźnik dynamiki w %	Liczba	Wskaźnik dynamiki w %
2000	491	100	794	100	57	100	-	-	-	-	-	-
2001	613	125	1061	134	103	181	-	-	-	-	-	-
2002	526	107	875	110	146	256	-	-	-	-	-	-
2003	629	128	1173	148	296	519	-	-	-	-	-	-
2004	457	93	1397	176	424	744	-	-	-	-	-	-
2005	1855	378	1979	249	472	828	5	100	10	100	15	100
2006	2102	428	2238	282	737	1293	18	360	36	360	2	13
2007	2639	537	3178	400	545	956	99	1980	169	1690	5	33
2008	2282	465	3134	395	756	1326	18	360	43	430	10	706

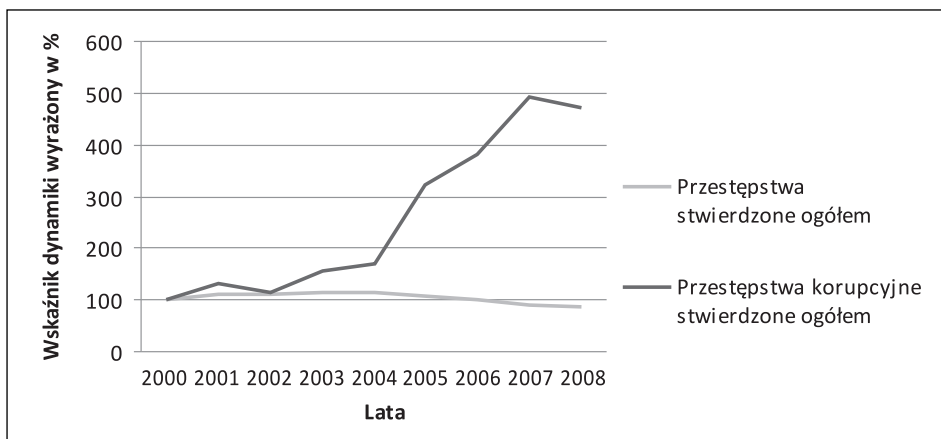
Tabela 1³

W tabeli 2 ujęto dane dotyczące wszystkich przestępstw stwierdzonych w latach 2000–2008 oraz sumę wszystkich korupcyjnych przestępstw stwierdzonych w tym okresie. Graficzną interpretację tych danych obrazuje wykres 3, na którym począwszy od 2002 r. wyraźnie widoczna jest tendencja wzrostu dynamiki korupcyjnych przestępstw stwierdzonych, przy jednoczesnej stałej tendencji obniżania dynamiki przestępstw stwierdzonych ogółem. Dodatkowo dane wskazują, iż od 2002 r. następuje stały wzrost ilości stwierdzonych przestępstw korupcyjnych w stosunku do wszystkich stwierdzonych przestępstw w poszczególnych latach. W roku 2008 odnotowano niewielki spadek ilości stwierdzonych przestępstw korupcyjnych (o około 4%) w stosunku do roku 2007.

³ www.kgp.gov.pl

Krzywa obrazująca wzrost dynamiki stwierdzonych przestępstw korupcyjnych ma wyraźnie bardziej pionowy kształt od krzywej dotyczącej dynamiki przestępstw stwierdzonych ogółem, co oznacza duże różnice pomiędzy danymi w poszczególnych latach.

Lata	Przestępstwa stwierdzone ogółem		Przestępstwa korupcyjne stwierdzone ogółem		Stosunek liczby przestępstw stwierdzonych ogółem do liczby przestępstw korupcyjnych stwierdzonych ogółem wyrażony w %
	Liczba	Wskaźnik dynamiki w %	Liczba	Wskaźnik dynamiki w %	
2000	1266910	100	1342	100	0,10
2001	1390089	110	1777	132	0,12
2002	1404229	111	1547	115	0,11
2003	1466643	116	2098	156	0,14
2004	1461217	115	2278	170	0,15
2005	1379962	109	4336	323	0,31
2006	1287918	102	5133	382	0,39
2007	1152993	91	6635	494	0,57
2008	1082057	85	6339	472	0,58

Tabela 2⁴

Wykres 3

⁴ www.kgp.gov.pl

W tabeli 3 przedstawiono dane dotyczące liczby przestępstw stwierdzonych ogółem w rozbiciu na poszczególne typy. W przypadku przestępstwa sprzedajności, uzyskane dane statystyczne nie pozwalają na porównanie ilości stwierdzonych przestępstw w poszczególnych typach, z uwagi na ich zbiorczą klasyfikację. Natomiast analiza danych statystycznych dotyczących stwierdzonych przestępstw przekupstwa nasuwa wniosek, iż w przypadku tych przestępstw przeważają typy kwalifikowane (art. 229 § 3 i 4 kk), w proporcji 1:1,5 w stosunku do typu podstawowego i uprzywilejowanego ujętych łącznie. Oznacza to, że najczęściej stwierdza się działanie sprawcy polegające na udzieleniu lub obietnicy udzielenia korzyści majątkowej lub osobistej w celu skłonienia osoby pełniącej funkcję publiczną do naruszenia przepisów prawa albo za naruszenie przepisów prawa bądź też przestępstwo dotyczy korzyści majątkowej znacznej wartości.

Rok	Art. 228 kk								Art. 229 kk							
	Ogółem	%	§ 1 - 4		§ 5		§ 6		Ogółem	%	§ 1 - 2		§ 3 - 4		§ 5	
			Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%			Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
2000	491	100	487	99,18	4	0,82	-	-	794	100	281	35,39	513	64,61	-	-
2001	613	100	612	99,83	1	0,17	-	-	1061	100	310	29,21	749	70,59	2	0,2
2002	526	100	520	98,85	6	1,15	0	0	875	100	366	41,82	509	58,18	0	0
2003	629	100	626	99,52	3	0,48	0	0	1173	100	441	37,59	732	62,41	0	0
2004	457	100	453	99,12	4	0,88	0	0	1397	100	458	32,78	938	67,14	1	0,08
2005	1855	100	1852	99,83	3	0,17	0	0	1979	100	672	33,95	1305	65,94	2	0,11
2006	2102	100	2098	99,80	3	0,2	0	0	2238	100	702	31,36	1535	68,59	1	0,05
2007	2639	100	2603	98,63	36	1,37	0	0	3178	100	1105	34,78	2047	64,41	26	0,81
2008	2282	100	2277	99,78	4	0,17	1	0,05	3134	100	1038	33,12	2092	66,75	1	0,13

Tabela 3⁵

Podsumowując, stwierdzić można, iż pomimo sceptycznego podejścia Polaków do kwestii możliwości efektywnej walki z korupcją, statystyki policyjne wskazują na coraz większą dynamikę wzrostu ilości korupcyjnych przestępstw stwierdzonych. Trudna jest ocena, czy wspomniany wzrost dynamiki związany jest z coraz sprawniejszą pracą organów ścigania czy też jedynie ze wzrostem ilości popełnianych przestępstw tego rodzaju, który niesie za sobą większy odsetek przestępstw stwierdzonych.

⁵ www.kgp.gov.pl

Dla uzyskania pełniejszego obrazu poziomu korupcji należy powyższe dane statystyczne dotyczące stwierdzonych przestępstw korupcyjnych przeanalizować w kontekście danych dotyczących skazań za przestępstwa łapownictwa.

W tabeli 4 zamieszczono dane dotyczące ilości skazań za poszczególne przestępstwa korupcyjne w latach 2000–2007, zaś graficzny obraz danych obrazuje wykres 4.

Analiza przedstawionych danych statystycznych prowadzi do wniosku, że pomimo wzrostowej tendencji ilości stwierdzonych przestępstw z art. 228 kk, po systematycznym wzroście w latach 2001–2005 w stosunku do roku 2000, począwszy od 2006 r. nastąpił spadek liczby prawomocnych skazań o około 30%. Podobnie w przypadku przestępstw z art. 230 i 230a kk – statystyka dotycząca przestępstw stwierdzonych wskazuje w latach 2000–2006 wzrost ilości przestępstw stwierdzonych, w roku 2007 niewielki spadek w porównaniu do roku 2006 (o około 26%), natomiast w roku 2008 wzrost o około 40% w porównaniu do roku 2007. Natomiast statystyka dotycząca ilości prawomocnych skazań za przestępstwa z art. 230 i 230a kk wskazywała w latach 2001–2002 niewielki spadek w porównaniu do roku 2000, w 2003 r. odnotowano wzrost o około 84% w porównaniu do roku 2002, zaś w okresie lat 2004–2007 ponownie odnotowuje się systematyczny spadek ilości prawomocnych skazań.

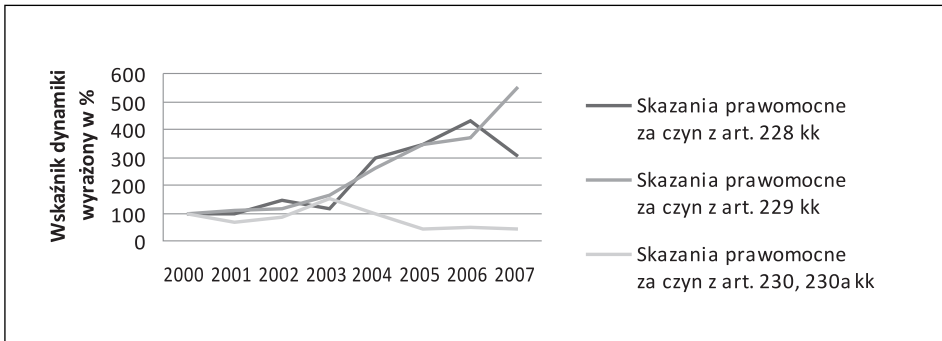
Statystyka dotycząca stwierdzonych przestępstw z art. 229 kk, jak też prawomocnych skazań na podstawie wymienionego artykułu wykazuje systematyczną tendencję wzrostową w całym okresie objętym badaniem.

W statystyce Ministerstwa Sprawiedliwości obejmującej prawomocne skazania w latach 2003–2007, nie odnotowano skazań z art. 250a kk, 296a kk oraz 296b kk.

LATA	Skazania prawomocne za czyn z art. 228 kk		Skazania prawomocne za czyn z art. 229 kk		Skazania prawomocne za czyn z art. 230, 230a kk		Skazania prawomocne za czyn z art. 250a kk		Skazania prawomocne za czyn z art. 296a kk		Skazania prawomocne za czyn z art. 296b kk	
	Liczba	Wskaźnik dynamiki w %	Liczba	Wskaźnik dynamiki w %	Liczba	Wskaźnik dynamiki w %	Liczba	Wskaźnik dynamiki w %	Liczba	Wskaźnik dynamiki w %	Liczba	Wskaźnik dynamiki w %
2000	104	100	395	100	22	100	-	-	-	-	-	-
2001	101	97	444	112	14	64	-	-	-	-	-	-
2002	152	146	448	113	18	82	-	-	-	-	-	-
2003	121	116	647	164	33	150	-	-	-	-	-	-
2004	307	295	1025	259	21	95	-	-	-	-	-	-
2005	361	347	1364	345	10	45	-	-	-	-	-	-
2006	447	430	1464	371	11	50	-	-	-	-	-	-
2007	315	303	2167	549	9	41	-	-	-	-	-	-

Tabela 4⁶

⁶ Dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

Wykres 4⁷

Reasumując, stwierdzić można, iż pomimo podobieństw faktycznych pomiędzy przestępstwami korupcji bierniej i czynnej oraz faktycznej zależności zachodzącej pomiędzy jej sprawcami istnieją znaczne rozbieżności związane z liczbą stwierdzonych przestępstw sprzedajności i przekupstwa. Zarówno statystyki policyjne obejmujące liczbę przestępstw stwierdzonych, jak i statystyki Ministerstwa Sprawiedliwości w zakresie liczby wydanych, prawomocnych wyroków sądowych potwierdzają, że organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości w latach 2000–2008 miały około połowę razy częściej do czynienia z przestępstwami przekupstwa niż sprzedajności.

Odnosząc powyższe wnioski do danych obejmujących liczbę przestępstw stwierdzonych w latach 1970–1979, dodatkowo stwierdzić można, iż proporcja pomiędzy ilością przestępstw łapownictwa czynnego i biernego nie uległa zmianie⁸.

Powyższe wnioski skłaniają dodatkowo do tezy, iż proces wykrywczy przestępstw przekupstwa jest częściej zakończony sukcesem niż analogiczny związany z przestępstwami sprzedajności. Dokładna analiza prawnych, kryminalistycznych i przede wszystkim kryminologicznych aspektów przestępstw łapownictwa pozwoli na wskazanie przyczyn takiego stanu rzeczy.

⁷ Dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

⁸ T. Chrestowski, *Prawne, kryminologiczne i kryminalistyczne aspekty łapówkarstwa*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1985, s.18.